

Yerel Halkın Kültür Turizmine Bakış Açısının Sürdürülebilir Turizm Açısından Belirlenmesi: Mardin Örneği

Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI¹

Received: Aug 12, 2024

Reviewed: Aug 18, 2024

Accepted: Aug 25, 2024

Öz

Kültürel turizm, yerel mirası ve ekonomik kalkınmayı teşvik ederken, büyümeyi sürdürülebilirlikle dengelemede sıklıkla zorluklarla karşılaşmaktadır. Mardin'de yerel halkın kültür turizmine bakış açısı, şehrin zengin tarihi ve kültürel mirasıyla uyumlu bir şekilde gelişmiştir. Yerel halk, tarihi ve mimari zenginlikleri koruma, yöresel lezzetleri tanıtmaya ve turistlere yerel kültürü sunma konularında aktif bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Mardin ilinin kültürel ve tarihi değerleriyle kültür turizmi bakımından zengin bir potansiyele sahip olmasını yerel halkın bakış açısıyla değerlendirmektir. Bu doğrultuda, araştırma kapsamında basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak, yüz yüze elde edilen uygulamasında 320 ankete ulaşılmıştır. Verilerin analizi istatistik programı SPSS ile t testi ve ANOVA testleri öngörülerek yapılmıştır. Araştırma sonucunda, yerel halkın turizme olumlu bir bakış açısıyla katılımı, hem ekonomik kalkınmayı desteklemekte hem de kültürel mirası sürdürülebilir bir şekilde koruma amacını taşımaktadır. Ayrıca, algılanan turizm etkilerinden kültürel ve ekonomik etkilerinin katılımcıların demografik özelliklerini üzerinde daha fazla etki bıraktığı görülmüştür. Bu çalışma, ileride yapılacak olan akademik çalışmalara örnek olması ve ışık tutması yönünden katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür Turizmi, Yerel Halk, Halkın bakış Açısı, Sürdürülebilir Turizm, Mardin

Recommended citation:

Cizreliogullari, M. N. (2024). Yerel Halkın Kültür Turizmine Bakış Açısının Sürdürülebilir Turizm Açısından Belirlenmesi: Mardin Örneği. *International Journal of Kurdish Studies* 10 (2), 375-390,

DOI: <https://doi.org/10.21600/ijoks.1530244>

¹ Assoc. Prof. Dr., Tourism Faculty, Mardin Artuklu University, Türkiye, e-mail: necaticizreliogullari@artuklu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9884-6084>

Determining the Local Perspective on Cultural Tourism in Terms of Sustainable Tourism: The Case of Mardin

Abstract

Cultural tourism, while promoting local heritage and economic development, often faces challenges in balancing growth with sustainability. The local community's perspective on cultural tourism in Mardin has developed in harmony with the city's rich historical and cultural heritage. The local residents play an active role in preserving historical and architectural treasures, promoting regional flavors, and presenting the local culture to tourists. The aim of this study is to assess the potential of Mardin province in cultural tourism through the perspective of the local community, considering its historical and cultural values. In this context, a total of 320 surveys were conducted using a simple random sampling method for face-to-face interviews. Data analysis was done using the statistics program SPSS, using t-test and ANOVA tests. The research findings indicate that the positive involvement of the local community in tourism not only supports economic development but also contributes to the sustainable preservation of cultural heritage. In addition, it was observed that cultural and economic effects of perceived tourism had a greater impact on the demographic characteristics of the participants. It is thought that this study will contribute to future academic studies by setting an example and shedding light on them.

Keywords: Cultural Tourism, Local Community, Community Perspective, Sustainable Tourism, Mardin

Giriş

Kültür turizmi, farklı toplumların tarihini, geleneklerini ve sanatsal ifadelerini araştırmak için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Öncelikle doğal cazibe merkezlerine odaklanabilen geleneksel turizmin aksine, kültür turizmi, gezginleri kendilerini bir topluluğun özgün yaşam tarzlarına, geleneklerine ve yaratıcı çabalarına kaptırmaya davet etmektedir (Saçılık & Toptaş, 2017). Kültür turizmi özünde bir destinasyonun mirasının somut ve soyut yönlerini keşfetmeyi ve

değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Emekli, 2021). Bu bağlamda, tarihi simgeleri, mimari harikaları, geleneksel sanat ve el sanatlarını, mutfak geleneklerini ve bir yerin kimliğini şekillendiren günlük ritüelleri kapsar (Kaçmaz, 2023). Turistler, yerel topluluklarla ve onların kültürel hazineleriyle etkileşim kurarak, yüzeyin ötesine geçen bağlantılar kurabilir ve kalıcı anılar yaratabilir (Odacı & Oktay, 2023). Bu doğrultuda, kültür turizmi, geçmiş ile günümüz arasında bir köprü görevi görerek, insan uygarlığının dokusuna katkıda bulunan çeşitli anlatıların anlaşılmasını teşvik etmektedir (Aygün, 2020).

Kültür turizmi, bir destinasyonun zengin tarihi, kültürel mirası ve benzersiz özelliklerini keşfetmeyi amaçlayan bir seyahat türüdür (Öktem, 2020). Bu turizm çeşidi, sadece doğal güzelliklerin ötesinde, bir toplumun yaşam tarzını, geleneklerini ve el sanatlarını deneyimleme amacını taşımaktadır (Kaçmaz, 2023). Mardin, Türkiye'nin güneydoğusunda, tarihi dokusu, mimari zenginlikleri ve kültürel çeşitliliği ile öne çıkan bir şehirdir (Ataman & Özer, 2020). Bu bağlamda, bu çalışma Türkiye'nin güneydoğusunda, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla ünlü bir şehir olan Mardin'in kalbine, yerel halk ile kültür turizmi olgusu arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır. Mardin'in Arnavut kaldırım sokaklarında ve canlı çarşılarında gezinirken, bu çalışma, yerel halkın kültür turizmi bağlamında bakış açılarına ve karşılaştığı zorluklara rehberlik eden bir pusula görevi görmektedir. Bundan dolayı, Mardin, sadece tarihi ve kültürel zenginlikleriyle değil, aynı zamanda yerel halkın bu mirası koruma ve turistlere sunma konusundaki çabalarıyla da öne çıkmaktadır (Harmancı, 2023; Ataman & Özer, 2020).

Mardin, tarihi geçmişin ayak izlerinin hissedildiği, yerel ve kültürel değerlerin ön plana çıktığı, çok kültürlü bir yapı atmosferiyle kültür turizminin geliştiği kentlerden birisidir. İklim koşullarının uygunluğu, çok sayıda çeşitli kültürel, somut ve soyut değerlerin varlığı, çok kültürlü yapısıyla kendine özgü bir karaktere sahip olması, Mardin kenti turizminin kalkınma hedefleri açısından değerlendirilmesine olanak sağlamış ve sürdürülebilir nitelikte olmasından dolayı da ekonomik gelir de sağlamıştır (Özer & Ataman, 2020; Ataman & Özer, 2020). Bu bağlamda, bu yaklaşım değerlendirildiğinde kültür turizminin sosyal, ekolojik ve ekonomik boyutlarıyla 'sürdürülebilir turizm' kavramı çerçevesinde ele alınması gerektiğini vurgulanmaktadır (Türkoğlu, 2020). Bu yaklaşım göre, sürdürülebilir turizm sadece bir turizm türü değil, planlama aşamasıyla başlayan, çevre yönetimi, sürdürülebilir ürünlerin temiz üretimi ve ekolojik etiketleme gibi ilkelerin uygulama ve izleme aşamalarını takip eden bir süreç ve uygulama kriteridir. Sürdürülebilir kültür turizminin ekonomik boyutu, yerel halkın ekonomik gelirinin, turistinin

ekonomik getirisi ile karşılanması anlamına gelmektedir. Kültür (gelenek, gelenek, görenek, anıtsal yapılar, tarihi yerleşimler...) turizm (konaklama, yeme-içme, eğlence, ulaşım) destinasyonlarının geliştirilmesi, yüksek kalitede devlet teşvikleri, kurumsal yasalar ve idari çerçevenin geliştirilmesi ile mümkün olmaktadır (Süzer & Doğdubay, 2022; Güneş, Alagöz, & Uslu, 2020; Akyol, 2021). Buna paralel olarak sürdürülebilir turizm kavramı turizmin gelişimine eleştirel bir yaklaşım olarak ön plana çıkmıştır. Sürdürülebilir turizm, olumsuz çevresel etkilerin en aza indirilmesini, yerel topluluk yararlarının desteklenmesini ve kültürel mirasın korunmasını vurgular (Can, 2013). Mardin için sürdürülebilir uygulamaları turizm endüstrisine entegre etmek, ekonomik büyüme ile kültürel ve çevresel korumayı dengelemek açısından hayati önem taşımaktadır. Yerel halkın hem kültürel hem de sürdürülebilir turizme ilişkin bakış açılarını anlamak, etkili turizm stratejileri geliştirmek için çok önemlidir. Yerel halk turizm faaliyetlerinden doğrudan etkilendiğinden, onların görüşleri, turizmin yaşamlarını, kültürlerini ve çevrelerini nasıl etkilediği konusunda değerli bilgiler sağlamaktadır.

Bu çalışma, Mardin'in kültür turizmi potansiyelini değerlendirmek amacıyla yerel halkın bakış açısını incelemektedir. Mardin'in tarihi ve kültürel zenginlikleri, yerel halkın günlük yaşamında nasıl etki buluyor? Bu temel soru, Mardin'de kültür turizminin gelişimini anlamak için temel birer başlangıç noktasıdır. Bu çalışma, Mardin örneği üzerinden yerel halkın kültür turizmine bakış açısını belirlemeyi amaçlayarak, şehrin turistik potansiyelini sürdürülebilir bir şekilde nasıl değerlendirebileceğimizi anlamaya yönelik önemli bir adımdır.

Yöntem

Bu çalışma, Mardin turizm bölgesindeki yerel halkın turizmi nasıl algıladığını, turizmin geliştirilmesi için yerel halkın tutumlarını, görüşlerini ve isteklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Mardin'in yerel halkı oluştururken, örneklemini ise Mardin'in Artuklu bölgesindeki yerel halk oluşturmuştur. Mardin'in 2023 verilerine göre nüfusu 875.814, Artuklu'nun nüfusu ise 189.769 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve veri toplama işlemi turizm sezonunun son döneminde yer aldığı 2023 yılının Ağustos-Kasım döneminde gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze anket yöntemiyle toplanan verilerden 350 anket elde edilmiş, ancak veri setine uymayan 30 anket analize dahil edilmemiş ve sonuçlar 320 anket üzerinden değerlendirilmiştir.

Yazıcıoğlu & Erdoğan (2004) tarafından ifade edilen 0,05 örnekleme hatasıyla 100 milyon evren için 300 örneklemin yeterli olduğudur. Dolayısıyla, bu çalışmada değerlendirmeye alınan anket sayısı 320 olduğundan evreni karşılamaktadır. Araştırmada, Yoon, Gürsoy ve Chen (2001) tarafından uyarlanan “algılanan turizm etkileri” anket formu kullanılmış, bu form iki bölümden oluşmuştur. İlk kısımda katılımcıların demografik özellikleri, ikinci kısımda ise yerel halkın kültür turizme bakış açısına yönelik algılanan turizm etkileri başlığını kapsayan 5’li Likert ölçeğinde hazırlanmış ekonomik etkiler (8 ifade), sosyal etkiler (6 ifade), kültürel etkiler (4 ifade), çevresel etkiler (3 ifade) olmak üzere 4 boyutta yer alan 21 maddelik ölçek kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde, araştırmanın konusuyla ilişkili birçok çalışma ele alınmıştır. Ele alınan çalışmalardan konunun amacına uygun anketler dikkate alınarak anket formu oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ulaşılan verilerin analizi istatistik programı SPSS ile yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için parametrik ve parametrik olmayan testler neticesinde veriler normal dağıldığı için parametrik test olan t-testi, anova testi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında şu hipotezler belirlenmiştir:

H1: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile meslek değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşleri ile ikamet yılı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Analizi

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	179	55.9

	Kadın	141	44.1
Yaş	18 yaş ve altı	77	24.1
	18-28	82	25.7
	29-39	63	19.7
	40-50	50	15.6
Medeni Durumu	51 yaş ve üstü	48	14.9
	Bekâr	147	45.9
	Evli	129	40.3
	Dul	44	13.8
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	51	15.9
	Ortaokul	47	14.7
	Lise	67	20.9
	Üniversite	91	28.4
	Lisansüstü	64	20.1
Meslek	Öğrenci	52	16.3
	Memur	46	14.4
	Ev Hanımı	24	7.5
	Esnaf	51	15.9
	Emekli	72	22.5
	Diğer	75	23.4
İkamet Yılı	1 yıldan az	48	15
	1-5 yıl arası	57	17.8
	6-10 yıl arası	59	18.4
	11-15 yıl arası	53	16.6
	15 yıl ve üstü	103	32.2

Tablo 1 incelendiğinde 320 katılımcının dâhil olduğu çalışma grubunun %55,9'unun (n=179) erkek, %44,1'inin (N=141) kadın katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların medeni durum değişkenine göre ise %45,9'unun (n=147) bekar, %40,3'ünün (n=129) evli ve %13,8'inin (n=44) olduğu görülmektedir. Yaş değişkenine göre katılımcıların %24,1'inin (n=77) 18 yaş ve altı, %25,7'sinin (n=82) 18-28 yaş aralığında, %19,7'ünün (n=63) 29-39 yaş aralığında, %15,6'sının (n=50) 40-50 yaş aralığında ve %14,9'unun (n=48) 51 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların %15,9'unun (n=51) ilköğretim %14,7'sinin (n=47) ortaokul, %20,9'unun (n=67) lise, 28,4'ünün (n=91) üniversite ve %20,1'inin (n=64) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Meslek değişkenine göre katılımcıların %16,3'ünün (n=52) öğrenci %14,4'ünün (n=46) memur, %7,5'inin (n=24) ev hanımı, 15,9'unun (n=51) esnaf

ve %22,5'inin (n=72) emekli ve %23,4'ünün (n=75) diğer meslek guruplarına dahil olduğu görülmektedir. İkamet yılı değişkenine göre katılımcıların %15'inin (n=48) 1 yıldan az, %17,8'inin (n=57) 1-5 yıl arası, %18,4'ünün (n=59) 6-10 yıl arası, %16,6'sının (n=53) 11-15 yıl arasında ve %32,2'sinin ise (n=103) 15 yıl ve üstü 15 yıl olduğu analiz neticesinde görülmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha değeri ekonomik etkiler faktörü için .83, sosyal etkiler faktörü için .80, kültürel etkiler faktörü için için .77 ve çevresel etkiler faktörü için .73 olarak bulunmuştur. Tüm ölçek için ise bu değer .89 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler ışığında, istatistiksel programından biri olan SPSS programıyla analiz edilmiş, formüle edilen hipotezlere yanıt aranmıştır. Tablo 2'de, ölçeklerden elde edilen verilerin ortalamaları ve standart sapmaları gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın, Kültür Turizme İlgili Tutumlarına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
Turizmin Ekonomik Etkileri İle İlgili İfadeler		
Turizm, bölgemiz için daha fazla istihdam yaratır.	4,12	,76
Turizm, bölgemize daha fazla yatırım çeker.	3,98	,55
Turizm, bölgemizde daha fazla harcamaya yol açar.	3,90	,49
Yaşam standardımız turizm sebebiyle önemli ölçüde artar.	3,83	,45
Mal ve hizmetlerin fiyatları turizmden dolayı artar.	4,01	,56
Turizm, yerel halk ve küçük işletmeler için ekonomik fayda sağlar.	3,99	,67
Yerel yönetimler için turizm gelirleri diğer sektörlerden gelen gelirlerden daha önemlidir.	3,87	,51
Kamusal turistik imkânların geliştirilmesi çok fazla maliyetlidir.	3,78	,57
Turizmin Sosyal Etkileri İle İlgili İfadeler		
Turistlerin yüksek harcamalar yapması yaşam tarzımızı olumsuz etkiler	2,70	,98
Turizm, geleneksel kültürel değerlerimizi değiştirir.	1,90	1,01

Yerel halk turizm destinasyonlarında yaşamaktan zarar görür.	2.01	1.03
Kamusal turistik imkânların iyileştirilmesi vergilerin israfına neden olur.	2.47	,97
Turizm toplum içinde daha fazla şiddete yok açar.	1.98	,99
Turizm bölgemizde suç oranını artırır	2.49	1,06
Turizmin Kültürel Etkileri İle İlgili İfadeler		
Turizm, yerel halk tarafından yapılan çeşitli kültürel aktiviteleri destekler.	3.45	.72
Turizm, turistler ve yerel halk arasındaki kültür alışverişini artırır.	3.67	,70
Farklı kültürleri ve toplumları anlamak için turistlerle tanışmak önemli bir tecrübedir	3.99	,67
Turizm, kültürel kimliğimizde olumlu etkiler meydana getirir.	3.84	,69
Turizmin Çevresel Etkileri İle İlgili İfadeler		
Turizm, trafikte kirliliğe neden olur.	3.58	.67
Otel ve diğer turistik tesislerin inşaatı doğal çevreyi tahrip eder.	3.79	,78
Turizm, yerel halk için daha fazla park ve diğer rekreasyonel alanların açılmasını sağlar.	3.81	,71

Tablo 2 incelendiğinde “Turizm, bölgemiz için daha fazla istihdam yaratır” sorusunun en fazla ortalamaya sahip olduğu ($X=4,12$), “Turizm, geleneksel kültürel değerlerimizi değiştirir” ifadesinin ise en düşük ortalamaya sahip olduğu ($X=1,90$) görülmektedir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Ekonomik Etkiler	Erkek	179	4.12	,65	318	,71	,15
	Kadın	141	3,76	,77			
Sosyal Etkiler	Erkek	179	2.50	,91	318	1.21	,21
	Kadın	141	2,58	,98			
Kültürel Etkiler	Erkek	179	3.68	,71	318	,99	,31
	Kadın	141	3.61	,77			
Çevresel Etkiler	Erkek	179	3,64	,60	318	.86	,57
	Kadın	141	3,71	,62			

* $p<,05$

Tablo 3’de katılımcıların algıladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine ilişkin görüşler cinsiyet değişkenine göre bağımsız t-testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz neticesinde, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre bütün faktörlerde anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir.

Tablo 4’de katılımcıların algıladığı turizm etkileri yaş değişkenine göre karşılaştırılmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Yaş	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Ekonomik Etkiler	18 yaş ve altı	77	4,21	,74	6,89	,01*	1>3
	18-28	82	4,01	,71			1>4
	29-39	63	3.86	,69			1>5
	40-50	50	3.81	.62			
	51 yaş ve üstü	48	3.80	,60			
Sosyal Etkiler	18 yaş ve altı	77	2.20	,99	3.45	,38	-
	18-28	82	2.25	,98			
	29-39	63	2.22	,95			
	40-50	50	2.35	,90			
	51 yaş ve üstü	48	2.56	,89			
Kültürel Etkiler	18 yaş ve altı	77	3.94	,90	5.54	.01*	1>5
	18-28	82	3.87	,81			
	29-39	63	3.68	,77			
	40-50	50	3.60	,71			
	51 yaş ve üstü	48	3.53	,70			
Çevresel Etkiler	18 yaş ve altı	77	3.71	,68	4,49	,23	-
	18-28	82	3.70	,68			
	29-39	63	3,67	,59			
	40-50	50	3,64	,55			
	51 yaş ve üstü	48	3.60	,54			

*p<,05

Tablo 4’de görüldüğü üzere, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre ANOVA testi ile karşılaştırılmış, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre ekonomik etkiler (F=6,89, p<0.01) ve kültürel etkiler (F=5,54, p<0.01) faktörlerinde anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir. Analiz neticesinde, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, farklılığın ekonomik etkiler faktöründe 1-3, 1-4 ve 1-5 grupları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanında, ANOVA testi yapılmış, analiz sonucunda ortaya çıkan farklılığın 18 yaş ve altında olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. 18 yaş ve altında olan katılımcıların ($\bar{X}=4,21$, $p<,05$) ekonomik etkilere ilişkin görüşleri 29-39 ($\bar{X}=3,86$, $p<,05$), 40-50 ($\bar{X}=3,81$, $p<,05$) ve 51 yaş ve üstü ($\bar{X}=3,80$, $p<,05$) olan katılımcılara göre anlamlılık derecesinin daha fazla olduğu görülmektedir. Kültürel etkiler faktöründe farklılığın 1-5 grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna ilaveten, ANOVA testi sonucunda ortaya çıkan farklılığın 18 yaş ve altında olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. 18 yaş ve altında olan katılımcıların ($\bar{X}=3,94$, $p<,05$) kültürel etkilere ilişkin görüşleri ve 51 yaş ve üstü ($\bar{X}=3,53$, $p<,05$) olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5’de görüldüğü üzere, katılımcıların algıladığı turizm etkilerinin medeni durum değişkenine göre karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Medeni Durum	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Ekonomik Etkiler	Bekâr	147	4,09	,71	2,22	,12	-
	Evli	129	3,87	,66			
	Dul	44	3,89	,64			
Sosyal Etkiler	Bekâr	147	2,34	,90	3,86	,23	-
	Evli	129	2,43	,88			
	Dul	44	2,34	,87			
Kültürel Etkiler	Bekâr	147	3,77	,88	4,54	,26	-
	Evli	129	3,76	,82			
	Dul	44	3,61	,73			
Çevresel Etkiler	Bekâr	147	3,72	,69	4,23	,43	-
	Evli	129	3,71	,62			
	Dul	44	3,66	,53			

* $p<,05$

Tablo 5’de, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri medeni durum değişkenine göre ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri medeni durum değişkenine göre bütün faktörlerde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6'da ise katılımcıların algıladığı turizm etkilerinin eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması yapılmıştır

Tablo 6. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Ekonomik Etkiler	İlköğretim	51	3,81	,70	3,24	,00*	1<4
	Ortaokul	47	3,82	,67			1<5
	Lise	67	3.88	,60			2<4
	Üniversite	91	4.10	.60			2<5
	Lisansüstü	64	4.19	,55			
Sosyal Etkiler	İlköğretim	51	2.19	,90	2.44	,65	-
	Ortaokul	47	2.12	1.12			
	Lise	67	2.10	1.01			
	Üniversite	91	1,90	,94			
	Lisansüstü	64	1,91	,90			
Kültürel Etkiler	İlköğretim	51	3.66	,91	3.45	.00*	1<5 2<5
	Ortaokul	47	3.70	,84			
	Lise	67	3.80	,74			
	Üniversite	91	3.81	,70			
	Lisansüstü	64	3.99	,66			
Çevresel Etkiler	İlköğretim	51	3.51	,64	2,22	,01	1<5
	Ortaokul	47	3.60	,65			
	Lise	67	3,60	,53			
	Üniversite	91	3,77	,53			
	Lisansüstü	64	3.80	,51			

*p<,05

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri eğitim düzeyi değişkenine göre ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri eğitim düzeyi değişkenine göre ekonomik etkiler (F=2,24, p<0.00), kültürel etkiler (F=3,45, p<0.00) ve çevresel etkiler (F=2,22, p<0.01) faktörlerinde anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir. Analiz sonucunda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, farklılığın ekonomik etkiler faktöründe 1-4, 1-5 ve 2-5, 2-5 grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, ANOVA testi ile 1-4 ve 1-5 gurupları arasında sonucunda ortaya çıkan farklılığın lisansüstü (\bar{X} =4,19, p<,05) mezunu olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü (\bar{X} =4,19, p<,05) mezunu olan katılımcıların ekonomik etkilere ilişkin görüşleri ilköğretim (\bar{X} =3,81, p<,05) mezunu olan

katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilaveten, ANOVA testi ile 2-4 ve 2-5 gurupları arasında sonucunda ortaya çıkan farklılığın lisansüstü ($\bar{X}=4,19$, $p<,05$) mezunu olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü ($\bar{X}=4,19$, $p<,05$) mezunu olan katılımcıların ekonomik etkilere ilişkin görüşleri ortaokul ($\bar{X}=3,82$, $p<,05$) mezunu olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kültürel etkiler faktöründe farklılığın 1-5 ve 2-5 gurupları arasında olduğu tespit edilmiştir. ANOVA testi sonucunda ortaya çıkan farklılığın lisansüstü mezunu olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü mezunu olan katılımcıların ($\bar{X}=3,99$, $p<,05$) kültürel etkilere ilişkin görüşleri ilköğretim ($\bar{X}=3,66$, $p<,05$) ve ortaokul ($\bar{X}=3,70$, $p<,05$) mezunu olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çevresel etkiler faktöründe farklılığın 1-5 gurupları arasında olduğu tespit edilmiştir. ANOVA testi sonucunda ortaya çıkan farklılığın lisansüstü mezunu olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü mezunu olan katılımcıların ($\bar{X}=3,80$, $p<,05$) çevresel etkilere ilişkin görüşleri ilköğretim ($\bar{X}=3,51$, $p<,05$) mezunu olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7’de ise katılımcıların algıladığı turizm etkilerinin meslek değişkenine göre karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Meslek	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Ekonomik Etkiler	Öğrenci	52	3,87	,71	4,01	,00*	4<5
	Memur	46	3,70	,67			
	Ev Hanımı	24	3.65	,64			
	Esnaf	51	4.39	.63			
	Emekli	72	3,69	,53			
	Diğer	75	3.74	,65			
Sosyal Etkiler	Öğrenci	52	2.55	,94	3.75	,43	-
	Memur	46	2.45	1.03			
	Ev Hanımı	24	2.33	1.12			
	Esnaf	51	2,12	,94			
	Emekli	72	2,23	,91			
	Diğer	75	2.34	,99			
Kültürel Etkiler	Öğrenci	52	3.72	,45	2.12	.51	-
	Memur	46	3.75	,78			
	Ev Hanımı	24	3.44	,81			
	Esnaf	51	3.67	,72			

	Emekli	72	3.59	,61			
	Diğer	75	3,76	,67			
Çevresel Etkiler	Öğrenci	52	3.53	,61			
	Memur	46	3.67	,62			
	Ev Hanımı	24	3,45	,51	3,51	,64	-
	Esnaf	51	3,66	,58			
	Emekli	72	3.56	,56			
	Diğer	75	3.59	,53			

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri meslek değişkenine göre ANOVA testi ile karşılaştırılmış, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri meslek değişkenine göre ekonomik etkiler ($F=4,01$, $p<0.05$) faktöründe anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür. Analiz neticesinde, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi ile farklılığın ekonomik etkiler faktöründe 4-5 grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, ANOVA testi sonucunda ortaya çıkan farklılığın esnaf olan katılımcıların lehine olduğu belirlenmiş, Esnaf olan katılımcıların ($\bar{X}=4,39$, $p<,05$) ekonomik etkilere ilişkin görüşleri ev hanımı ($\bar{X}=3,65$, $p<,05$), olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8’de katılımcıların algıladığı turizm etkilerinin ikamet yılı değişkenine göre karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Algıladığı Turizm Etkilerinin İkamet Yılı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktörler	İkamet Yılı	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Ekonomik Etkiler	1 yıldan az	48	3.94	,71	3,93	,09	
	1-5 yıl arası	57	4,07	,70			
	6-10 yıl arası	59	3.89	,77			
	11-15 yıl arası	53	3.98	,65			
	15 yıl ve üstü	103	3.94	,61			
Sosyal Etkiler	1 yıldan az	48	2.11	,99	1.86	,59	-
	1-5 yıl arası	57	2.29	,98			
	6-10 yıl arası	59	2.32	,95			
	11-15 yıl arası	53	2.10	,90			
	15 yıl ve üstü	103	2.12	,89			
Kültürel Etkiler	1 yıldan az	48	3.82	,80	2.40	,55	-
	1-5 yıl arası	57	3.79	,89			
	6-10 yıl arası	59	3.66	,71			

	11-15 yıl arası	53	3.61	,69			
	15 yıl ve üstü	103	3.59	,66			
Çevresel Etkiler	1 yıldan az	48	3.56	,68			
	1-5 yıl arası	57	3.66	,68			
	6-10 yıl arası	59	3,71	,59	1,71	,51	-
	11-15 yıl arası	53	3,69	,55			
	15 yıl ve üstü	103	3.59	,54			

*p<,05

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri ikamet yılı değişkeni ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır. Katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri ikamet yılı değişkenine göre bütün faktörlerde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Sonuç, Tartışma ve Öneri

Araştırma sonucunda ulaşılan verilerin analizi istatistik programı SPSS ile frekans analizi, ortalama ve standart sapma değerleri, ANOVA ve t testi analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde araştırmaya katılanların çoğunluğu erkeklerin, bekârların ve üniversite mezunlarının oluşturduğu, 18-28 yaş aralığında olanların ve emekli ve diğer (işçi vs.) daha çok katılım gösterdiği görülmüştür. Bunun yanında, katılımcıların algıladığı turizm etkilerine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkeninin t testi analizine göre bütün faktörlerde anlamlı farklılık yaratmadığı görülmüştür. Katılımcıların algıladığı turizm etkilerinin yaş değişkenine ilişkin ekonomik ve kültürel etkilerinde, eğitim düzeyi değişkenine ilişkin ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerinde de, meslek değişkenine ilişkin ekonomik etkisinde anlamlı farklılık yarattığı ANOVA testi sonucunda görülmüştür. Buna karşın, katılımcıların medeni durum ve ikamet yılı değişkenlerinde bütün faktörlerde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda, H2, H4, H5 hipotezlerinin kabul edildiği, H1, H3, H6 hipotezlerinin kabul edilmediği analiz neticesinde belirlenmiştir.

Mardin'in kültürel mirasının korunması ve tanıtılmasında yerel halk oynadığı aktif rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, yerel halkın kültür turizmine olumlu bakış açısı, kültürel turizmin ekonomik etkisiyle yakından bağlantılıdır. Bölge sakinleri artan turist akınıyla bağlantılı ekonomik büyüme ve kalkınma potansiyelinin farkındadır. Ancak ekonomik fayda sağlamak ile Mardin'in kültürel deneyiminin özgünlüğünü korumak arasında kurulması gereken hassas bir denge vardır. Yerel halk genel olarak turistleri memnuniyetle karşılamasına rağmen popüler turistik noktalarda aşırı kalabalıklaşma, kültürel yanlış anlamalar ve altyapı iyileştirme gibi bazı

zorlukların da mevcut olduğunu görülmektedir. Mardin birçok turistik faaliyet kapsamında bir alternatif turizm potansiyeline sahiptir. Bu potansiyel de faydalanabilecek değerler ve tutumlar değerlendirildiğinde Mardin zengin bir kültürel turistik değere sahip olmasından dolayı turistik faaliyetlerin dört mevsime, yayılması noktasında yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve bölgenin bazı yatırımlara ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Turizmin olumlu etkileri konusundaki bilgilerinden dolayı turist akınına karşı oldukça destekleyici bir tutum sergileyen yerel halk; turizmin olumsuz etkilerinin pek farkında olmamaktadır. Bu açıdan ele alındığında, turizmin sosyo-kültürel etkilerine önem verilmeli ve turizmi destekleyici olumsuz sosyo-kültürel etkilerin ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Özellikle Mardin'de kültür turizmi gibi özel ilgi gerektiren turizm dallarında sürdürülebilir turizm çerçevesinde hedef kitle dikkate alınmalı, yerel halk ve turistlere eşit önem verilmeli, her iki tarafın memnuniyet düzeyleri dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Yerel kimliğin korunmasında yerel halkın sorumlulukları ve işlevleri kadar turistlerin saygı ve hoşgörüsü de önemlidir. Bundan dolayı turistleri yerel kültür ve korunmasının gerekliliği konularında yönlendirecek ve bilgilendirecek olan tur rehberlerinin sorumlulukları ve faaliyetleri de aynı şekilde dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak, turistik bir bölgede yerel halkın turizme yönelik olumsuz algılarının turizmin gelişmesini engelleyebileceği gerçeğinden hareketle, turizme uygun bir çevrenin oluşturulması için bölge halkının algı ve tutumlarının düzenli olarak ölçülüp değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca turizm planlama çalışmalarının ancak paydaşların (yerel halk, yerel ve merkezi yönetimler, STK'lar, meslek kuruluşları, uzmanlar, üniversite ve özel sektör temsilcileri gibi) katılımıyla sürdürülebilir olabileceği unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Akyol, C. (2021). Sürdürülebilir turizm anlayışı kapsamında bir destinasyon yönetim modeli önerisi. *İmgelem*, 5(9), 507-540.
- Ataman, D., & Özer, Ö. (2020). Mardin yerel halkının turizm algısının turizmi destekleme niyeti üzerindeki etkisi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(2), 203-215.
- Aygün, S. G. (2020). *Kültür turizmi ve yerli turistlerin buna ilişkin algıları üzerine bir araştırma: Safranbolu örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi).
- Can, E. (2013). Turizm destinasyonlarında sürdürülebilir turizmin sürdürülebilir rekabet açısından değerlendirilmesi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (4), 23-40.

- Emekli, G. (2021). Coğrafya, turizm, kültür ilişkilerinin turizm coğrafyasına yansımaları ve kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30(2), 405-428.
- Güneş, E., Alagöz, G., & Uslu, A. (2020). Yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik tutumu: Fethiye örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 201-215.
- Harmancı, H. (2023). *Turistik bir ürün olarak şehir ve marka değeri: Mardin örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi).
- Kaçmaz, N. (2023). *Kültürel miras unsurlarının ve doğal çekiciliklerin turizm pazarlaması kapsamında değerlendirilmesi: Gevaş örneği* (Yüksek Lisans Tezi Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Odacı, G., & Oktay, K. (2023). Yerli turistlerin kültürel deneyimleri, kültürel katılımları ve kültürel bağlılıkları: Kastamonu örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2), 665-680.
- Öktem, E. (2020). *Kültür turizmi kapsamında unutulmaz turizm deneyiminin müşteri memnuniyetine ve davranışsal niyete etkisi* (Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi).
- Özer, Ö. & Ataman, D. (2020). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Mardin örneği. *Journal of New Tourism Trends*, 1(1), 55-63.
- Saçılık, M. Y., & Toptaş, A. (2017). Kültür turizmi ve etkileri konusunda turizm öğrencilerinin algılarının belirlenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 4(2), 107-119.
- Süzer, Ö., & Doğdubay, M. (2022). Sürdürülebilir turizm hareketliliğinde yerel gıdaların önemi ve rekabet avantajı (Kavramsal Bir Analiz). *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 255-269.
- Türkoğlu, İ. (2020). Sürdürülebilir kalkınmada kültür mirasının yeri ve önemi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(20), 117-143.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Detay Yayıncılık.
- Yoon, Y., Gursoy, D. & Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22, 363-372.